

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/7KPyav/sa-tystades-kritiken-mot-usa>

Så tystades kritiken mot USA

Antiimperialism har blivit tabu i svensk politik och debatt

Av: [Kajsa Ekis Ekman](#)

PUBLICERAD: SÖN 13 DEC 2020

KULTUR

Året var 2003 och hela Sverige gick ut på gatorna för att protestera mot invasionen av Irak. Dagens Nyheters ledarsida uppmanade sina läsare att gå med i demonstrationerna och TT publicerade tid och plats på samtliga orter i Sverige där protester skulle hållas. Alla partier utom Moderaterna var emot invasionen. I Umeå höll centerledaren **Maud Olofsson** tal emot kriget tillsammans med **Sara Lidman**. Att **Saddam Hussein** var en diktator och mördare var alla överens om, men lika överens var man om att krig och bomber inte skapar demokrati.

Åtta år senare, 2011, hade vinden vänt. Det var då Libyen som skulle invaderas och samtliga riksdagspartier, utom SD, stödde nu invasionen. Sverige skickade tio flygplan och 130 soldater och medverkade, trots att vi inte var med i [Nato](#), till att störta **Khadaffi**. Den enda lilla demonstration som hölls samlade ett tjugotal äldre invandrare och kommunister. Kritiken mot krig hade nu tystnat. Den 11 april 2011 var samtliga artiklar som publicerades i svenska medier positiva till insatsen, med argument som frihet och demokrati. Plötsligt räckte det med att förklara att Khadaffi var en diktator för att rättfärdiga en invasion – trots att han inte på långa vägar varit lika brutal som Saddam Hussein.

Både Irak och Libyen förföll i kaos som resultat av invasionerna, och Libyen har än i dag inte någon fungerande stat. Slavhandlare och miliser har etablerat sig och kriget pågår fortfarande. Men ingen diskussion hörs i Sverige om vårt ansvar. Sverige har nämligen gjort helt om vad gäller utrikespolitik.

Så gott som hela landet – regeringen, medierna, oppositionen – följer numera USA:s linje till punkt och pricka. Säger USA:s president att Venezuelas president heter **Juan Guaidó**, tar det två dagar tills vår utrikesminister säger samma sak. Säger USA:s president att kuppen i Bolivia inte var någon statskupp, ja då säger vår utrikesminister samma sak.

Det spelar ingen roll om presidenten heter **Trump** eller **Obama** – hans linje är vår linje. (Omvänt sker dock aldrig – att vår utrikesminister gör en analys som USA sedan anammar.) Nato övar öppet på svensk mark med få protester förutom från de samer och bofasta som måste flytta på sig, och Israel övningskör stridsflygplan och drönare i Norrbotten. Gripenplanen, ledningssystemen, kommunikationssystemen är i dag helt anpassade till Nato.

”Vår utrikesminister Ann Linde har aldrig haft en ståndpunkt i internationella frågor som skiljer sig från USA:s.

Än mer anmärkningsvärt är att vårt land inte har någon verklig opposition i utrikespolitiska frågor. Vänsterpartiet har ofta samma linje som högern, och den nya vänsterledaren **Nooshi Dadgostar** säger sig föredra Trump framför Venezuelas ledare **Maduro**, då "Donald Trump är ändå demokratiskt vald". (I själva verket förhåller det sig tvärtom – Maduro fick flest röster i presidentvalet till skillnad från Trump.) Vänsterpartiet har lagt ner den bastion som brukade stå för de antiimperialistiska analyserna, freds- och solidaritetsutskottet, efter att ha uteslutit fredsaktivisterna **Agneta Norborg** och **Eva Björklund** utan förklaring. Samma gäller för vänsterpressen, som med några få undantag driver samma linje som regeringen.

Och den antiimperialism som fanns hos liberalerna med **Gunnar Helén** och hos socialdemokraterna med **Pierre Schori** är nu borta. Vår utrikesminister **Ann Linde** har aldrig haft en ståndpunkt i internationella frågor som skiljer sig från USA:s. Även Sveriges biståndspolitik gjorde en radikal gir med **Reinfeldt**: då det tidigare handlade om att hjälpa befrielseörelser, skapa välfärd och bygga sjukhus, är det nu svenska företag som ska gynnas av biståndet. Ett klassiskt exempel är textilfabriken i Etiopien som Sverige finansierar åt H&M, eller yrkesutbildningen för Volvoarbetare i samma land.

Sverige har alltmer kommit att se småstater som det största hotet mot freden och stormakterna som fredsbevarande. Det enda analysverktyget heter nu demokrati kontra diktatur, och diktatur definieras som de som hotar USA:s intressen. Saudiarabien är vår vän och vår största exportmarknad i Mellanöstern – att de styckar journalister, bombar sönder Jemen och inte låter kvinnor ha mänskliga rättigheter spelar ingen roll. Om diktaturer som är USA-vänliga är det tyst i svensk press – vem har hört några protester mot att **Paul Biya** har styrt Kamerun i 38 år med järnhand? Vem vet ens vem han är?

Sverige har alltid i smyg varit en Nato-allierad. Som **Mikael Holmström** visar i sin bok "Den dolda alliansen" har Sverige utåt talat om neutralitet, samtidigt som USA sedan 50-talet uttryckt sin belåtenhet med att Sverige är "neutral on our side". Skillnaden är att nu talas allt mindre om neutralitet, allt fler politiker kräver öppet att vi går med i Nato, och solidariteten med resten av världen tycks ha försvunnit. Hela borgerligheten, inklusive SD, är nu för ett Nato-medlemskap.

"Antiimperialisterna har glömt antirasismen, och antirasisterna har glömt antiimperialismen"

Att makthavarna allierar sig med USA är en sak – men vad händer med den folkliga oppositionen?

En förklaring till att protesterna uteblivit är att antirasismen och antiimperialismen tycks ha gått skilda vägar. Den kamp som förut var en och samma har delats i två, med mycket olyckliga resultat. Antiimperialisterna har glömt antirasismen, och antirasisterna har glömt antiimperialismen. Äldre invandrare demonstrerar mot Nato och deras barn mot nazisterna.

I de grupper som under årtionden gjort motstånd mot krig, återfinns nu ibland rent nationalistiska åsikter. Och bland den yngre generationens antirasister finns inte alltså medvetandet om de materiella krafter som skapar rasism, vilket gör att man tenderar att hänfälla till en liberalindividualistisk retorik.

I själva verket är antirasism och antiimperialism två nödvändiga sidor av samma mynt. Om man protesterar mot krig men ser ner på människor som flyr från dem, eller till och med vill att de ska åka hem, är ens kamp osolidarisk. Om man enbart vill hjälpa flyktingar utan att fråga vad det är för krig som gör att de måste fly, är ens kamp i själva verket välgörenhet.

”Det är alltså fullt möjligt att vara emot regimen i Iran och ändå inte vilja att USA bombar landet till stenåldern

Antiimperialism går inte ut på att tycka att alla ledare i länder som hotas av invasion är bra ledare. Det handlar inte om att ”hylla” – ett ord som högern alltid tillskriver vänstern när den inte vill störta någon – utan om att även se det större, geopolitiska perspektivet. Det är alltså fullt möjligt att vara emot regimen i Iran och ändå inte vilja att USA bombar landet till stenåldern. Antiimperialism utgår från en analys där man inser att förevändningarna för krig inte är desamma som de verkliga orsakerna till dem.

Imperialism är, som **Andreas Malm** skrivit i sin fantastiska bok ”När kapitalet tar till vapen”, inte detsamma som orättvis handel eller utsugning. Imperialism är när våld tas till för att garantera utsugningen. IMF är inte imperialism – det är kapitalism. Imperialism är när IMF inte lyckas nå sina mål och Nato går in. Det kan göras för att få tillgång till olja, för att bli av med en USA-fientlig ledare, för att bryta upp lokala allianser och handelsblock. Kina är exempelvis inte imperialistiskt även om det utvidgar sin makt i Afrika och Asien, eftersom det inte sker med krig.

Det är imperialismen som gör att människor måste fly sina länder. Det är imperialismen som gör att världen fortsätter att vara en orättvis plats där de utsugna länderna producerar värde åt ett fåtal rika nationer – eftersom det land som säger emot kommer att isoleras och invaderas. Det är imperialismen som gör att Jemen svälter och Palestina ockuperas. Det är också imperialismen som säkrar välstånd åt länder som Sverige – och uppenbarligen har vi blivit bekväma med det.